

Kokemäen kaupunki
Rakennustarkastaja Lauri Heiskanen
lauri.heiskanen@kokemaki.fi
Rakennusinsinööri Jari Ruponen
jari.ruponen@kokemaki.fi

Viite Lausuntopyyntö 25.10.2024

Aihe Kokemäki, Terveyskeskuksen purkaminen (Kallaksenkatu 4, 271-455-1-125)

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien kiinteistöllä 271-455-1-125 osoitteessa Kallaksenkatu 4 sijaitsevan Kokemäen terveyskeskuksen purkamista. Alun perin kunnansairaalaksi vuonna 1965 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pekka Hakaniemi. Hakaniemi on suunnitellut myös vuonna 1971 valmistuneen laajennusosan. 1970-luvun alussa uuden kansanterveystilain mukaan sairaala muuttui terveyskeskukseksi. Kokonaisuus laajennettiin nykyasuunsa vuonna 1979 tamperelaisen arkkitehti Olavi Suvitien suunnittelemana (Arkkitehtitoimisto Olavi Suvitie ja Taito Uusitalo).

Kokemäen terveyspalveluita aiotaan keskittää vuonna 2025 Henrikinhovin kiinteistöön, jolloin nykyinen terveyskeskus jää käyttämättömäksi. Kaupunki on päättänyt hakea purkulupaa kiinteistölle.

Kokemäen terveysaseman kiinteistö sijoittuu kahden Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettuun maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle Vanha Tulkkila ja Kokemäenjoen kulttuurimaisema. Parhailaan on käynnissä uuden Satakunnan maakuntakaavan laatiminen ja tätä varten toteutettiin Satakunnan rakennetun kulttuuriympäristön päivitys ja täydennysinventointi (Niina Uusi-Seppä / Ramboll 2023). Päivitys- ja täydennysinventoinnissa terveyskeskus on osoitettu osaksi maakunnallisesti merkittävää arvoaluetta Kokemäen hallinnollinen keskus, ja mainitaan erikseen arvoalueen kuvaustekstissä. Terveyskeskuksen kiinteistö myös rajautuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön Kokemäen kirkonseutu sekä valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemat.

Edellä mainitut kulttuuriympäristöt ovat osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019), jossa niihin liittyy yhteinen suunnittelumääräys:

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. [...]
Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Kiinteistön alueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Terveyskeskuksen kiinteistöllä on voimassa vanhentuneeksi katsottava asemakaava vuodelta 1971, jossa kiinteistö on osoitettu yleisten rakennusten korttelialueeksi (Y). Parhailaan on käynnissä Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavan laatiminen. Tätä silmällä pitäen toteutettiin alueella myös rakennetun kulttuuriympäristön päivitys- ja täydennysinventointi (Heilu Oy, 2023). Inventoinnin yhteydessä terveyskeskusrakennus arvoitettiin kaavassa suojeltavaksi kohteeksi arvoluokkaan B. Maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä sijaitseva kohde nähtiin historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäväksi.

Satakunnan Museo toteutti vuoden 2024 koko maakunnan alueella kansanterveyslain nojalla 1970–1990-luvulla rakennettujen terveyskeskusten teemainventoinnin. Lähtökohtana selvitykselle oli tämän historiallisesti merkittävän kerrostuman tämänhetkinen uhanalaisuus. Inventoinnin yhteydessä kohteita arvioitiin suhteessa koko maakunnan tilanteeseen ja Kokemäen terveyskeskus nousi tässä vertailussa yhdeksi tämän rakennustyyppin parhaiten säilyneistä sekä arkkitehtonisesti laadukkaimmista edustajista koko maakunnan alueella.

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo pitää erittäin valitettavana hyvinvointialueen uudistusten myötä syntynyttä tilannetta, jossa parhailaankin käytössä oleva, maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla sijaitseva terveyskeskus on päätetty purkaa. Museo kuitenkin ymmärtää kaupungin haasteet liittyen kookkaan rakennuksen tilojen uusiokäyttöön.

Satakunnan Museo toimii koko maakunnan alueella rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvissä kysymyksissä ainoana pääasiallisena asiantuntijaviranomaisena. Kokemäen terveyskeskuksen purkulupahakemus on tähän historiallisesti merkittävään rakennustyyppiin liittyvä ennakkotapaus liittyen hyvinvointialueen toimintojen uudelleenjärjestelyyn maakunnassa. Vaikka tilanne on monella tapaa haastava Kokemäen kaupungille, Satakunnan Museo ei voi oman

toimialansa puitteissa puoltaa terveystakeskusrakennuksen purkulupahakemusta, koska purkamisen edellytykset eivät täyty. Lisäksi hakemuksen liitteenä ei ole toimitettu riittäviä selvityksiä tai perusteluja näistä edellytyksistä. Rakennus on lähtökohtaisesti hyvässä kunnossa ja edelleen käytössä, huomioitu keskeiseksi osaksi arvokasta kulttuuriympäristöä sekä arvotettu hiljattain suojeltavaksi tulevassa kaavatyössä. Kookkaalla rakennuksella on merkitystä myös Kokemäenjoen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rantamaisemassa. Rakennuksen purkaminen ei saa aiheuttaa maisemavauriota suhteessa valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Lisäksi myös uudisrakentamisen ja sen suunnittelun laatuun tulee tällä alueella kiinnittää erityistä huomiota.

Vallitsevassa tilanteessa, jossa hyvinvointialueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, palveluverkkosuunnitelmiin saattaa vielä tulla muutoksia nopeallakin aikataululla. Tästä syystä museo toivoo Kokemäen kaupungilta malttia sekä perusteellista selvitystä terveystakeskusrakennuksen uusiokäyttömahdollisuuksista.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Kirsti Virkki, Katariina Alaspää
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä